

Словесна творчість

СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ
АНГЛІЙСЬКИХ БЕЗОСОБОВИХ ФОРМ ДІЄСЛОВА УКРАЇНСЬКОЮ
МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ БЕЗОСОБОВИХ ДІЄСЛІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	
1.1. Поняття безособових форм дієслова в англійській мові	5
1.2. Граматичні особливості безособових форм дієслова	7
1.3. Синтаксичні функції та конструкції безособових форм дієслова.....	10
1.3.1. Інфінітив.....	10
1.3.2. Герундій.....	11
1.3.3. Дієприкметник.....	13
Висновки до розділу I.....	14
РОЗДІЛ II. ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИ ВІДТВОРЕННІ БЕЗОСОБОВИХ ФОРМ АНГЛІЙСЬКОГО ДІЄСЛОВА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	
2.1. Переклад інфінітива та інфінітивних конструкцій.....	15
2.2. Переклад герундія та герундіальних конструкцій.....	18
2.3. Переклад дієприкметника та дієприкметникових конструкцій.....	19
2.4. Способи відтворення безособових форм дієслова в англо-українському перекладі твору “Колгосп тварин” Джорджа Орвелла.....	21
Висновки до розділу II.....	25
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	27

ВСТУП

Дієслово в англійській мові займає виняткове місце внаслідок широкої розгалуженості своєї системи і тієї великої ролі, яку дієслівні форми відіграють у побудові речення. Дієслово - це частина мови, яка називає дії або представляє стан, прояв ознаки чи зміну ознаки. У сучасній англійській мові дієслово має більш розвинену систему засобів словозміни та формоутворення, ніж будь-яка інша частина мови.

Дієслово є відкритим класом слів, тобто його склад може необмежено поповнюватися новими лексичними одиницями. Цей процес, який тривав протягом усієї відомої історії англійської мови, дуже інтенсивний і нині.

Поряд з особовими формами дієслова в англійській мові існують безособові форми дієслова: герундій, дієприкметник, інфінітив, які мають ряд особливостей, що потребує обережного до них підходу при перекладі.

Актуальність дослідження особливостей функціонування безособових форм дієслова в англійській зумовлена цілою низкою чинників. По-перше, в мовній системі дієслово займає особливе місце, не властиве жодній іншій частині мови: всі висловлювання формуються на основі дієслівного члена, який і представляє ситуацію, що описується. По-друге, безособові форми дієслова виражають дії без вказівки особи та числа і тому не можуть служити в реченні присудком. По-третє, одним з суперечливих питань мовознавства залишається питання належності безособових форм дієслова до частин мови, тобто. встановлення, чи входять вони у систему дієслова чи іменних частин мови, чи утворюють особливі частини мови.

Дослідження та аналіз безособових форм у різних їх функціях, а також їх вживання у складі конструкцій, та відсутність єдиної думки дослідників у їх вживанні забезпечують актуальність теми даної роботи.

Ключовим питанням даної роботи, яке потребує детального розгляду і також не має єдиного загальноприйнятого визначення, є питання визначеності понять безособових форм дієслова та способів їх перекладу українською мовою.

Метою роботи є вивчення способів відтворення безособових форм англійського дієслова в англо-українському перекладі художніх творів на прикладі твору “Колгосп тварин” Джорджа Орвелла.

Досягнення поставленої мети передбачало реалізацію наступних завдань:

1. Розглянути поняття безособових форм дієслова.
2. Визначити граматичні особливості безособових форм дієслова.
3. Охарактеризувати синтаксичні функції інфінітива, герундію та дієприкметника.
4. Визначити способи перекладу безособових форм дієслова українською мовою.
5. Розглянути та проаналізувати способи відтворення безособових форм дієслова у творі Джорджа Орвелла «Колгосп тварин».

Об’єктом дослідження є безособові форми дієслова в англійській мові.

Предмет дослідження становлять способи відтворення безособових форм дієслова в англо-українському перекладі антиутопії Джорджа Орвелла «Колгосп тварин».

Робота складається із вступу, двох розділів, загальних висновків та списку використаної літератури, що налічує 17 джерел. Загальний обсяг роботи становить 28 сторінок.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ БЕЗОСОБОВИХ ДІЄСЛІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

1.1. Поняття безособових форм дієслова в англійській мові

В сучасній англійській мові безособовими формами дієслова вважають інфінітив (The Infinitive), герундій (The Gerund) та дієприкметник (The Participle). Безособові дієслова є різновидами дієслова, проте зберігають власну специфіку. Як і особовим формам дієслова, їм притаманно змінюватися за часом, станом та категорією виду. Також безособові форми дієслова можуть бути замінені прислівником та вимагають після себе прямий додаток. Проте варто відмітити, що вони незмінні за особою, числом чи способом дії та їх синтаксичні функції значно відрізняються від особових форм дієслова.

Форма герундію та інфінітиву поєднують в собі багато спільного. Вони є формами дієслова, які при цьому містять в собі синтаксичні характеристики іменника. Дієприкметник, в свою чергу, значно відрізняється від цих двох форм. Будучи також формою дієслова, він поєднує синтаксичні характеристики прикметника та прислівника [17, с. 4].

Безособові форми дієслова можуть виражати приналежність до часу та стану лише через їхнє відношення до особових форм дієслова у реченні. Таким чином, вони можуть вказувати лише на те, чи відбувається дія одночасно з дією або перед особою формою дієслова [11, с. 5].

Поглянувши тільки на безособову форму дієслова в реченні, неможливо визначити чи речення відбувається у теперішньому, минулому чи майбутньому часах.

Безособовим формам дієслова притаманна подвійна структура: іменна та дієслівна. Також вони здатні до утворення предикативних конструкцій. У реченнях безособові форми дієслова можуть зустрічатися окремо, тобто без супроводжуючих слів; у фразях або ж у предикативних конструкціях [12, с. 102].

Українські поняття «інфінітив» та «дієприкметник» зовсім не відповідають тому, що мається на увазі в англійській мові. Концепт «герундію» взагалі відсутній в українській мові.

1.2. Граматичні особливості безособових форм дієслова

Головною формою дієслова вважається інфінітив. Звертаючись до етимології цього слова, Анна Лобек та Христина Денхам у своїй роботі “*Navigating English Grammar: A Guide to Analyzing Real Language*” стверджують, що це слово походить від латинського слова із коренем, що означає «безкінечний». У аспекті часу це поняття трактується як форма, що не обмежена часом. Таким чином, інфінітивна форма дієслова немає жодного закінчення та не виражає відношення до часу [5, с. 71].

Джек Річардс та Роджер Шмідт визначають інфінітив основною формою дієслова (напр. йти, приходити) [8, с. 280].

Більше того, Джеральд Делаханті та Джеймс Гарвей також зазначали, що інфінітив є дієслівною формою, яка не містить жодних флексій. Це форма, за допомогою якої дієслово можна знайти у словнику, напр. *eat*. Теж саме спостерігається при пошуку дієслова, перед яким вживається частка *to* напр. *to eat* [2, с. 186].

Крім цього, науковці визначають інфінітив як незмінну та без часову форму дієслова, яка може використовуватися із часткою *to* або ж без неї. Залежно від цього факту, Ноель Бертон-Робертс поділяє інфінітиви на інфінітиви з часткою *to* та без неї – називаючи такі «голими» інфінітивами (*bare infinitive*) [1, с. 225].

В англійській мові існує чотири форми інфінітиву: проста (*Simple*), тривала (*Continuous*), доконана (*Perfect*) та доконано-тривала (*Perfect Continuous*). Вживаються вони в активному (*Active*) або пасивному (*Passive*) стані.

Розглянемо їх детальніше.

1. *Simple Infinitive* – це форма, яка вживається в словниках. Зазвичай вона використовується для позначення дії в теперішньому чи майбутньому часах.

These researches should be done immediately. - Необхідно негайно здійснити ці дослідження.

2. Continuous Infinitive – це форма інфінітиву, яка вказує на тривалість дії. Так як і простий інфінітив, ця форма позначає дію в теперішньому або майбутньому часах.

They must be still making a decision. – Напевно, вони все ще приймають рішення.

3. Perfect Infinitive – це доконана форма інфінітиву, яка вказує на завершеність дії перед іншою дією.

I'm happy to have sent her a present. – Я радий, що надіслав їй подарунок.

4. Perfect Continuous Infinitive – це доконано-тривала форма інфінітиву, що вказує на дію, що триває до певного моменту чи певної дії в теперішньому часі.

She is satisfied to have been living here for seven years. – Вона задоволена, що живе тут протягом семи років.

У сучасній англійській мові існує три конструкції, або звороти, з інфінітивом: об'єктний інфінітивний зворот, суб'єктний інфінітивний зворот, інфінітивний зворот із прийменником for.

Як було згадано раніше, герундій поєднує в собі особливості і дієслова, і іменника. Він утворюється при додаванні суфіксу -ing до кореня дієслова. Герундії поділяють на простий та доконаний та розрізняють у активному чи пасивному стані.

Простий герундій(the Simple Gerund) у активному чи пасивному станах виражає одночасну дію, що відбувається із особовою формою дієслова в реченні.

She ran without noticing anybody. – Вона бігла, не помічаючи нікого.

We can spend all day long together without being bored. – Ми можемо провести весь день разом, не засумувавши.

Доконаний герундій (The Perfect Gerund) вказує на дію, що відбулася перед тим як дія, яку виражає особова форма дієслова у реченні.

I am ashamed of having said that to my mom. – Мені соромно за те, що я розповіла про це мамі.

We broke without having spoken to each other. – Ми розійшлися, не поговоривши.

Варто відмітити, що доконаний герундій рідко використовується після таких слів: remember, excuse, forgive, thank та після прийменників on/upon, after та without.

Дієприкметником називають безособову форму дієслова, що містить особливості дієслова, прикметника та прислівника. В англійській мові розрізняють дві форми дієприкметників – дієприкметник теперішнього часу (Participle I або Present Participle) та дієприкметник минулого часу (Participle II або Past Participle).

Дієприкметник теперішнього часу активного стану утворюється за допомогою додавання суфіксу –ing, наприклад, writing (write), dying (die). В українській мові цьому поняттю відповідає активний дієприкметник теперішнього часу (помираючий) та дієприслівникові теперішнього часу (помираючи).

Дієприкметник теперішнього часу пасивного стану для правильних дієслів утворюється за допомогою дієслова to be у формі being та додаванням закінчення –ed до дієслова, наприклад, asked (ask). Форми ж неправильних дієслів варто вивчити напам'ять – torn(tear).

Дієприкметник минулого часу має лише одну форму та є пасивним дієприкметником.

В англійській мові представлено три дієприкметникових звороти - об'єктний дієприкметниковий зворот (the Objective Participle Construction); суб'єктний дієприкметниковий зворот (the Subjective Participle Construction); незалежний дієприкметниковий зворот (the Absolute Participle Construction)[14, с. 183].

1.3.Синтаксичні функції та конструкції безособових форм дієслова

1.3.1.Інфінітив

У 2010 році соціолінгвіст Річард Ентоні Гудзон стверджував у власній книзі «An Introduction to Word Grammar», що інфінітив – це проста форма без суфіксів, проте залежна від інших дієслів, наприклад, will і т.д. [3, с. 271].

Бенджамін Редфорд ж зазначав у своїй праці “An Introduction to English Sentence Structure” , що інфінітив чи інфінітивна форма дієслова – це незмінна форма, яка використовується як доповнення до модального дієслова, до прикладу can (he can speak Ukrainian – він може говорити українською); або ж вживатися після інфінітивної частки to (he tries to speak Ukrainian – він намагається говорити українською) [7, с. 389].

Варто зазначити, що у реченні інфінітив може займати будь яке місце та виступати будь-яким членом речення.

Перш за все, інфінітив може бути підметом у реченнях.

To be a hero is not so easy as it seems. – Бути героєм не так легко, як здається.

Інфінітив виступає також і іншим другорядним членом речення – присудком.

They want to tell the truth. – Вони хочуть розповісти правду.

Розглянемо приклади нижче, де інфінітив виступає у ролі другорядних членів речення.

You asked me to speak louder. – Ви попросили мене говорити голосніше (додаток).

We came to look at it. – Ми прийшли поглянути на це (обставина мети).

I have made a decision to sell my old car. – Я прийняла рішення продати моє старе авто (означення).

1.3.2.Герундій

За своїми синтаксичними функціями герундій значно нагадує іменник, так як він може виконувати в реченні роль підмета, присудка або додатка.

1. Drawing is my passion. – Малювання – це моя пристрасть(підмет).
2. Their main task was cleaning the whole house. – Головним завданням для них було прибирання цілого будинку(присудок).
3. My neighbor is already tired of building a new garage for his brother. – Мій сусід вже втомився будувати новий гараж для свого брата (додаток).

З останнього прикладу помітно, що герундій може вживатися після прийменників. До цього переліку входять такі прийменники як at, for, of, in, on, та інші.

Бувають випадки, коли герундій виконує роль означення у реченні після слів, які вимагають продовження їх пояснення, наприклад, після слів idea, way, chance, risk, intention, mistake та ін. або ж при використанні структури there is no sense, harm, difficulty etc + in doing smth.

He has no chance of meeting her there. – В нього немає жодних шансів зустріти її тут.

There is no sense of waiting for them now. – Зараз немає сенсу чекати на них.

Подібно до іменника герундій може бути змінений присвійним займенником чи іменником у присвійному відмінку.

Her walking is too slow. – Її ходьба занадто повільна.

Bob`s reading is exciting. – Читання Боба вражає.

Також часто герундій виконує роль обставини мети, часу, причини та ін.

This hall was used for cooking. – Цей зал призначений для готування(мета).

After coming home she feels better. – Після того, як вона приходить додому, вона почувається краще(час).

I didn't visit my grandmother for being ill. – Я не відвідав свою бабусю, тому що був хворий(причина).

Існує певний список дієслів, після яких вживається герундій:

- Дієслова, що вживаються без прийменників: to avoid, to postpone, to appreciate, to fancy, to resist, to mind, to suggest, to understand, can't help, can't stand, can't bear, can't afford, can't imagine, can't resist та ін.;
- Дієслова, що вживаються з прийменниками: to consist in, to persist in, to succeed in, to be engaged in, to count on, to depend on, to rely on, to congratulate on, to plan on, to reckon on, to insist on, to agree to, to object to, to complain of (about), to ask about, to be good at, to be clever at, to be touched at, to be upset at, to be irritated at, to be furious at, to be surprised at, to be pleased at (with), to be amused with, to be in charge with, to look like та ін.;
- Сталі вирази: to find excuses for, to look forward to, to take pride in, to make a point of, to have no doubt about, to lose time in, to plead guilty to та ін.

Водночас після дієслів *to prefer, to hate, to plan, to intend, to like, to dislike, to regret, to remember, can't afford та can't bear* можливе вживання як герундію, так і інфінітиву.

1.3.3. Дієприкметник

Дієприкметник – це безособова форма дієслова, яка поєднує властивості дієслова, прикметника та прислівника.

Найчастіше дієприкметник виконує функції означення та обставини способу дії, часу чи причини.

A torn blouse lay on the shelf. – Порвана блузка лежала на полиці(означення).

They sat watching some TV show. – Вони сиділи, дивлячись телевізійне шоу(обставина способу дії).

Однак часто трапляються випадки, коли дієприкметник виступає у ролі присудка.

Was the house locked? – Будинок був зачиненим?

Обов'язково варто відрізнити випадки, коли дієприкметник поєднується з допоміжним дієсловом та утворює складні форми часу та стану.

What is he creating? – Що він створює?

Many modern malls have been built in Chicago. – В Чикаго було збудовано багато сучасних торгових центрів.

Висновки до розділу I

У цьому розділі було проаналізовано, що таке безособові форми дієслова, які їх граматичні особливості та синтаксичні функції в англійській мові.

Інфінітив – це безособова форма, від якої утворюються всі форми англійського дієслова. Вона представлена в чотирьох граматичних категоріях та може виконувати синтаксичну роль будь-якого члена речення та, як результат, займати будь-яке місце в реченні.

Герундій – це єдина форма дієслова в англійській мові, що не має аналога в українській мові. Подібно до дієприкметника теперішнього часу, він утворюється від інфінітиву за допомогою суфікса -ing, але при цьому поєднує в собі, поряд з дієслівними ознаками, ознаки іменника (а не прикметника, як дієприкметник теперішнього часу).

Також існує третя безособова форма англійського дієслова - дієприкметник, який поєднує в собі властивості дієслова та прикметника. Властивості дієслова виражаються у тому, що дієприкметник має категорії часу, виду, стану та може мати залежні слова і визначатися прислівником. Властивості прикметника виражаються в тому, що у реченні дієприкметник може виконувати функцію означення. Також дієприкметник має дві граматичних категорії – теперішнього та минулого часу.

Різниця між дієприкметником та герундієм є справді не завжди чітко помітною. Через це науковці частіше уникають цих понять, вживаючи загальний термін «дієслово із закінченням ing».

Способи перекладу безособових форм дієслова буде розглянуто в наступному розділі.

РОЗДІЛ II.
ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИ ВІДТВОРЕННІ
БЕЗОСОБОВИХ ФОРМ АНГЛІЙСЬКОГО ДІЄСЛОВА
УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

2.1. Переклад інфінітива та інфінітивних конструкцій

Безліч українських та іноземних фахівців досліджували структурні особливості інфінітиву та його способи відтворення українською мовою. Багато з них рішуче виділяли інфінітив від дієслова, пояснюючи це тим, що за своєю етимологією інфінітив є іменником з дієслівною основою і не належить ні до предикативних, ні до атрибутивних форм дієслова.

Н.В. Батищева стверджує, що основними вимогами при перекладі є збереження змісту із елементами його первісної форми та особливості мови перекладу [10, с. 23].

На спосіб перекладу інфінітиву значною мірою впливає його синтаксична функція у реченні. За допомогою лексико-граматичних трансформацій зникає невідповідність в системі двох мов.

Інфінітив у якості підмета перекладається українською мовою інфінітивом або іменником за допомогою граматичної трансформації.

To clean the kitchen was his duty. – Прибрати кухню було його обов'язком.
Прибирання кухні – це його обов'язок.

Переклад речень з інфінітивом, що містять формальний підмет відбувається без передачі формального підмета.

It's funny to see him drunk. – Смішно бачити його п'яним.

Якщо ж інфінітив є частиною присудка у реченні, то він перекладається іменником, неозначеною формою дієслова чи особовою формою дієслова.

В поєднанні з модальними дієсловами та дієсловами, що схожі за змістом до модальних(відтворюють сумніви та невпевненість) інфінітив вживається як частина дієслівного присудка.

You seem to have written this article. – Ви, здається, написали цю статтю.

У складі складеного іменного присудка інфінітив відтворюється українською мовою як неозначена форма дієслова чи іменник.

Her greatest desire was to build a new gym. – Її найбільшим бажанням було збудувати новий спортзал. Її найбільше бажання – будівництво нового спортзалу.

Інфінітив, що виконує функцію додатка в реченні, перекладається неозначеною формою дієслова в українській мові. А інфінітив, який вживається як частина складного додатка, перекладається дієсловом, що виконує функцію присудка підрядного речення.

He doesn't want her to come. – Він не хоче, щоб вона приходила.

Коли інфінітив виконує роль означення, то переклад на українську мову здійснюється підрядним означальним реченням, в якому присудок може мати відтінки бажання, можливості майбутнього часу або обов'язковості.

Якщо ж інфінітив вживається з прийменником, то тоді варто здійснювати переклад, розпочинаючи з перекладу прийменника.

The girl you have seen is the girl to be seen but and not to be spoken of. – Дівчина, яку ви побачили, це дівчина, яку можна бачити, але про яку не можна говорити.

Інфінітив у функції обставини також перекладається за допомогою безособової форми дієслова та іменника, рідше - за допомогою дієприслівника.

To become happy you have to make a decision. – Для того, щоб стати щасливою, тобі треба прийняти рішення.

Отже, при перекладі інфінітив може відтворюватися у ролі підмета, частини іменного чи дієслівного присудка, додатка, означення, обставини мети та наслідку.

При перекладі об'єктного інфінітивного звороту (The Objective-with-the-Infinitive Construction) іменник(займенник) визначає особу (предмет), яка виконує дію або підлягає дії, виражений інфінітивом. Перекладається цей зворот за допомогою підрядного додаткового речення із *що*, *щоб* та *як*.

I know the man to stay with Ann. – Я знаю чоловіка, що залишається з Енн.

На думку В.С. Слєповіча, при перекладі *to be* на українську мову, ця фраза не відтворюється, так як її відповідника в українській мові немає [17, с. 115]. Таким чином спостерігається трансформація генералізації, коли структура *to be* не перекладається.

He considers this song to be the most popular one. – Він вважає цю пісню найпопулярнішою.

Суб'єктний інфінітивний зворот (The Nominative-with-the-Infinitive Construction) перекладається на українську мову неозначено-особовим зворотом, який виступає головним реченням у складнопідрядному реченні. Інфінітив перекладають дієсловом у особовій формі, що служить присудком підрядного речення. Підрядне речення приєднується до головного за допомогою сполучника *що*.

They are supposed to be spies. – Припускають, що вони – шпигуни.

Присудок при перекладі суб'єктного інфінітивного звороту виступає у теперішньому, минулому чи майбутньому часах відповідно до виду інфінітиву.

Прийменниковий інфінітивний зворот (The For-to-Infinitive Construction) перекладається на українську мову безособовою формою дієслова. Інколи також цей зворот може перекладатися підрядним реченням, при цьому прийменник не вживається; інфінітив виконує синтаксичну роль присудка підрядного речення, а іменник, який стоїть перед інфінітивом - підметом.

The only problem for her to solve was the following. – Єдина проблема, яку вона може вирішити, полягає в наступному.

На українську мову незалежний зворот (The Absolute Infinitive Construction) перекладається реченням зі сполучником *причому*, а дієслово-присудок виражає необхідність:

This essay should be forwarded by post, the text to be written in German. – Це есе варто відправити поштою, причому текст має бути написаним німецькою мовою.

2.2 Переклад герундія та герундіальних конструкцій

Якщо герундій виконує у реченні роль підмета, то його перекладають іменником на українську мову.

Bullying children is a big problem in the modern world. – Булінг дітей є великою проблемою в сучасному світі.

Герундій може виконувати функцію прямого додатка чи додатка з прийменником, тоді на українську мову перекладаємо його інфінітивом чи також іменником.

I cannot stand being here. – Я вже не можу бути тут.

Mary hated walking with parents. – Мері ненавиділа прогулянки з батьками.

Часто герундій відтворюється українською мовою дієприслівником.

A baby took a glass of water by spilling it on the floor. – Дитина взяла склянку води, проливши її на підлогу.

She entered the kitchen without even noticing him. – Вона увійшла до кухні, навіть не помічаючи його.

Поширеним варіантом перекладу герундія є його переклад на українську мову присудком підрядного речення.

We thank them for letting us go home. – Ми подякували їм за те, що вони дозволили нам піти додому.

Герундіальний зворот зазвичай перекладається підрядним реченням, яке вводиться сполучною фразою *те, що* (причому перекладним відповідником герундія виступає особова форма дієслова) або рідше - прийменниково-іменниковим словосполученням.

She told us of women`s coming there. – Вона сказала нам про те, що жінки приходили сюди.

В залежності від прийменника, складний герундіальний зворот може перекладатися дієприслівниковим зворотом, підрядним реченням, та особовою формою, відповідною за часовою характеристикою контексту:

John was happy to hear about the undertaking being ruined. – Джон був радий почути, що підприємство зруйновано.

2.3. Переклад дієприкметника та дієприкметникових конструкцій

Особливою рисою української мови є обмежене використання дієприкметника у функції означення, що стоїть перед та після означуваного дієслова. Як наслідок, не завжди можливо зберегти структуру речення оригіналу при перекладі, а особливо, коли йдеться про дієприкметник утворений від дієслова, що вживається для позначення руху [12, 269]. У таких випадках, у реченні українською мовою використовується підрядне означальне речення.

The room is filled with running voices. – Кімнату наповнюють голоси, що лунають повсюди.

Самостійні дієприкметники Participle I перекладаються на українську мову активними дієприкметниками теперішнього часу недоконаного виду: *працюючий*.

В той час Participle II відтворюється активними дієприкметниками минулого часу доконаного виду або ж активними дієприкметниками минулого часу доконаного та недоконаного виду: *відкритий, написаний*.

Хоча варто відмітити, що не від всіх дієслів української мови можливо утворити активні дієприкметники, тому часто використовуються методи перекладу за допомогою іменників, прикметників, пасивних дієприкметників, підрядних означальних речень, дієприслівників та дієслів дійсного способу.

Якщо Participle I виступає у формі означення, то для перекладу зазвичай використовується дієслово, що є присудком речення у складнопідрядному означальному реченні. Це дієслово повинно стояти у тому ж часі, що й дієслово в реченні англійською мовою. У такому випадку спостерігається використання сполучників *що* та *який* [13, 182].

On-going efforts to find a cure for the disease was useless. – Зусилля щодо пошуку ліків проти хвороби, що тривають, виявилися безкорисними.

У разі, коли дієприкметник Participle I вживається самотньо без інших членів речення, то перекладається він на українську мову, зазвичай, дієприслівником.

Addressing the colleagues, the boss asked to implement his plans at work. – Звертаючись до колег, бос попросив втілити його плани в роботу.

Коли ж Participle I входить до складу об'єктного дієприкметникового звороту в англійській мові, то тоді він перекладається підрядною з'ясувальною частиною в українській мові.

They noticed her brother crying. – Вони помітили, як її брат плаче.

Participle II у такому звороті буде вказувати на результат певної дії.

I saw my house destroyed. – Я бачила, що мій будинок зруйновано.

При суб'єктному дієприкметниковому звороті така парадигма зберігається – Participle I виражає тривалість дії, а Participle II сам результат виконання цієї дії.

The car was seen driving away. – Бачили, як машина від'їжджає геть.

The car was seen driven away. – Бачили, як машина від'їжджала геть.

Незалежний дієприкметниковий зворот перекладається підрядним реченням із прийменниками *бо, після того як, оскільки, причому, якщо, якщо і*.

Her boyfriend being busy, she has to stop calling him. – Оскільки її хлопець був зайнятим, їй довелося припинити телефонувати йому.

2.4. Способи відтворення безособових форм дієслова в англо-українському перекладі твору “Колгосп тварин” Джорджа Орвелла

«Колгосп тварин» — це повість-антиутопія про тварин, яка відбувається на фермі, де тварини починають будувати комуністичне суспільство, але в кінцевому підсумку встановлюють тоталітаризм, косо натякаючи на комуністів у реальному світі.

Розглянемо кілька прикладів, взятих з «Колгоспу тварин» Джорджа Орвелла у перекладі І. Чернятинського українською мовою.

Наведемо приклад вживання інфінітиву після модального дієслова *must*.

No animal must ever live in a house, or sleep in a bed, or wear clothes, or drink alcohol, or smoke tobacco, or touch money, or engage in trade [6, с. 3].

Жодна тварина не повинна жити в будинкові, ні спати в ліжку, ні носити одяжі, ні пити алкоголю, ні курити тютюну, ні доторкатися до грошей, ні займатися торгівлею [15, с. 8].

На українську мову І. Чернятинський передає простий інфінітив частиною складеного дієслівного присудка.

У реченні з об'єктним інфінітивним зворотом іменник (займенник) визначає особу (предмет), яка виконує дію або підлягає дії, виражений інфінітивом. Тому перекладач відтворює цей зворот українською мовою також частиною складеного дієслівного присудка.

In a moment, he said, he would ask the present company to drink a toast [6, с. 46].

Він сказав, що за хвилину попросить достойне товариство випити здравицю [15, с.52].

Варто звернути увагу, як передає перекладач при перекладі суб'єктний інфінітивний зворот. За правилами він відтворює його підрядним додатковим реченням із сполучником *щоб*.

One Sunday morning, when the animals assembled to receive their orders, Napoleon announced that he had decided upon a new policy [6, с. 21].

Одного недільного ранку, коли тварини зібрались, щоб прийняти до відома розпорядки, Наполеон об'явив, що наважився на нову політику [15, с. 26].

При перекладі інфінітивного звороту із прийменником *for* помічаємо, що інфінітив знаходиться у предикативному відношенні до іменника, який стоїть перед прийменником:

There were the bricks, sand, and lime for the schoolroom to be purchased [6, с. 38].

Треба було купити цеглу, пісок та вапно для приміщення під школу [15, с. 44].

Герундій у ролі підмета перекладач здійснює також підметом-іменником в українській мові.

The singing of this song threw the animals into the wildest excitement [6, с. 5].

Спів цієї пісні кинув тварин у стан дикого збудження [15, с. 9].

При цьому у випадку вживання герундію після формального підмета *there* спостерігаємо трансформацію в звичайні дієслова недоконаного виду в односкладному реченні.

There were shoutings, bangings on the table, sharp suspicious glances, furious denials [6, с.48].

Гукали, били п'ястуками в стіл, кидали гострі підозрілі погляди, заперечували з піною у роті [15, с.54].

Герундіальний зворот з прийменником *without* перекладається дієприслівниковим зворотом, якому передує заперечувальна частка *ne*

Without waiting for orders from the pig, the animals broke off work and raced back to the farm buildings [6, с.41].

Не чекаючи на дозвіл свині, тварини припинили працю і помчались до обійстя [15, с.47].

Переклад дієприкметників теперішнього часу здійснюється на українську мову дієприкметником пасивного стану минулого часу.

Unfortunately, the uproar awoke Mr. Jones, who sprang out of bed, making sure that there was a fox in the yard [6, с. 5].

На нещастя, гамір збудив пана Джонса. Він скочив з ліжка, переконаний, що на подвір'я прокралася лисиця [15, с. 9].

Як не дивно, при перекладі поодинокого дієприкметника на українську мову відбувається за допомогою дієприкметника пасивного стану минулого часу.

No one noticed the wondering faces of the animals that gazed in at the window [6, с.46].

Ніхто не помітив здивованих облич тварин, що заглядали крізь вікно [15, с. 52].

Хоча у наступному випадку перекладач відтворює дієприкметник іменником.

They had been credited with attempting to stir up rebellion among the animals on neighboring farms [6, с.47].

Їм причіпляли намагання піднести бунт між тваринами на сусідніх хуторах [15, с. 53].

Дієприкметник минулого часу перекладено на українську мову знову ж таки дієприкметником пасивного стану минулого часу.

Rations, reduced in December, were reduced again in February, and lanterns in the stalls were forbidden to save oil [6, с.38].

Пайку, зменшену в грудні, зменшено знов у лютому і заборонено світити ліхтарні по стайнях, щоб заощадити оливу [15, с. 44].

У випадку перекладу незалежного дієприкметникового звороту перекладач здійснює переклад як однієї з частин складносурядного речення, хоча у мові перекладу дієприкметниковий зворот виконує синтаксичну роль обставини часу.

Then, the applause having come to an end, the company took up their cards [6, с.48].

Оплески, нарешті, ущухли, і тоді товариство знов узяло карти в руки [15, с. 54].

Переклад українською мовою є максимально близьким до тексту оригіналу, але водночас не дослівним. Переклад є адекватним і відповідає нормам мови перекладу.

Висновки до розділу II

У даному розділі проаналізовано перекладацькі трансформації безособових форм англійського дієслова та представлено аналіз порівняння перекладу безособових форм англійського дієслова українською мовою, з урахуванням їх синтаксичних функцій, який показав, що інфінітив під час перекладу українською мовою може зберігати свої функції. Що ж до герундія, аналіз показав, що він, переважно, зберігає свої функції під час перекладу, будучи у ролі частини складеного дієслівного присудка. Дієприкметники теперішнього часу у функції обставини також зберігають свої функції під час перекладу.

Варто зазначити, що при перекладі здебільшого використовуються трансформації на компонентному рівні семантичної валентності у разі застосування різного роду замін. Наприклад, заміна морфологічних засобів лексичними, іншими морфологічними, синтаксичними та іншими. Така парадигма спостерігається через те, що повість-антиутопія написана дуже простою мовою, деякі науковці називають її навіть казкою.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Під час написання даної роботи було досліджено ряд питань для більш ретельного розкриття проблемного питання, а саме безособових форм дієслова в англійській мові.

Тепер після ретельного дослідження можна зробити висновок, а саме:

1. Безособовими формами дієслова в англійській мові є: інфінітив, герундій та дієприкметник теперішнього та минулого часів. За визначенням Л. С. Бархударова, ці форми дієслова називаються безособовими, оскільки вони, на відміну особових дієслів, не змінюються за особою. Вони називаються також непередикативними, тому що ніколи не використовуються у функції присудка і, отже, не виражають передикативності у реченні. Вони називаються також іменними, оскільки за своїм походженням пов'язані або з іменником (інфінітив і герундій), або з прикметником (причастя). У сучасній англійській мові ці форми мають як дієслівні, так і деякі іменні властивості. [18; 209].

2. Відмінною рисою англійських безособових форм дієслова є їх здатність утворювати так звані синтаксичні комплекси, тобто поєднання з іменниками або займенниками, еквівалентні за значенням підрядним реченням і які виступають у функції складних членів речення (складного додатка, присудка, підмета, означення чи обставини).

3. Безособові форми дієслова виконують майже всі синтаксичні функції характерні для частин мови, від яких вони утворилися. Саме від їх функції у реченні залежить частіше за все спосіб передачі українською мовою.

4. Безособові форми дієслова можуть перекладатися за допомогою підрядних речень, іменників у ролі додатків, прикметниками, дієприкметниками у ролі означення, дієприслівниками у ролі обставини, неозначено-особових речень.

5. Найчастіше при перекладі безособових форм дієслова застосовуються граматичні та синтаксичні трансформації, тобто заміна однієї частини мови іншої при перекладі або ж навіть підрядними частинами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Burton-Roberts, N. (2011). *Analysing Sentence: An Introduction to English Syntax* (3rd ed.). Harlow: Pearson Education Limited.
2. Delahunty, G. P., & Garvey, J. J. (2010). *The English Language from Sound to Sense*. Colorado: The WAC Clearinghouse.
3. Hudson, R. (2010). *An Introduction to Word Grammar*. Cambridge: Cambridge University Press Ltd.
4. Korunets I. V. *Theory and Practice of Translation*, 2003. 448 с.
5. Lobeck, A., & Denham, K. (2014). *Navigating English Grammar: A Guide to Analyzing Real Language*. West Sussex: Wiley-Blackwell.
6. Orwell George. *Animal Farm*. England: Adelaide, 1945. 48 p.
7. Radford, A. 2009. *An Introduction to English Sentence Structure*. Cambridge: Cambridge University Press Ltd.
8. Richards, J. C. & Schmidt, R. 2010. *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics* (4th ed.). Harlow: Pearson Education Limited.
9. Бархударов Л.С. Структура простого предложения современного английского языка. М.: Высшая школа, 1966. 250с.
10. Батищева Н.В. Особенности перевода инфинитива и инфинитивных конструкций с английского языка на русский. Режим доступа до ресурсу: <http://pws-conf.ru/nauchnaya/lss-2008/213-lingvistika/5783-osobennosti-perevoda-infi.html>
11. Бондарук Я. В., Деркач С.П., Слободяник О.О. *English Grammar in Practice: Part 2. Non-Finite Forms of the Verb: навчальний посібник для студ. 2 курсу факультетів іноземних мов*. Умань, 2019. 160 с.
12. Гузеева К. А. *Практикум по переводу с английского языка на русский*. СПб. : Изд-во Невского ин-та языка и культуры. 2008, 157 с.
13. Карабан В. І. *Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанровостилістичні проблеми*. Вінниця : Нова книга, 2004. 276 с

14. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця: Нова книга, 2003. 620 с.
15. Орвелл Джордж. Колгосп тварин. Бровари: Прометей, 2005. 54 с.
16. Соловьева Г.В. Non-Finite Forms of the Verb (Неличные формы глагола): Учебно-методическое пособие. Изд-е 2-ое, доп. Елабуга, 2015. 86 с.
17. Слепович В.С. Курс перевода. Ми.: ТетраСистемс, 2002. 272с.